YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)

15 päivänä kesäkuuta 2006 *

Asiassa C-255/04,

jossa on kyse EY 226 artiklaan perustuvasta jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevasta kanteesta, joka on nostettu 14.6.2004,

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään A.-M. Rouchaud-Joët ja E. Traversa, prosessiosoite Luxemburgissa,

kantajana,

vastaan

Ranskan tasavalta, asiamiehinään G. de Bergues ja A. Hare,

vastaajana,

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja P. Jann (esittelevä tuomari) sekä tuomarit N. Colneric, J. N. Cunha Rodrigues, M. Ilešič ja E. Levits,

julkisasiamies: M. Poiares Maduro,
kirjaaja: R. Grass,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Euroopan yhteisöjen komissio vaatii kanteellaan yhteisöjen tuomioistuinta toteamaan, että Ranskan tasavalta ei ole noudattanut EY 43 ja EY 49 artiklan mukaisia velvoitteitaan,

– koska se on asettanut toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneen taiteilijoiden välitystoimiston toimiluvan myöntämisen edellytykseksi sen, että välitystoimistolle on tarvetta taiteilijoiden välitystarpeet huomioon ottaen

– koska se on soveltanut työntekijäolettamaa taiteilijaan, joka katsotaan alkuperäjäsenvaltiossaan, jossa hän tavallisesti tarjoaa vastaavia palveluita, tähän jäsenvaltioon sijoittautuneeksi palvelujen tarjoajaksi.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Yhteisön lainsäädäntö

2 Nyt esillä oleva asia herättää EY 49 artiklan soveltamista koskevan kysymyksen lisäksi yhteisön sosiaaliturvalainsäädäntöä koskevia kysymyksiä.

3 Sosiaaliturvajärjestelmän soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä 14 päivänä kesäkuuta 1971 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1408/71, sellaisena kuin se on muutettuna ja ajan tasalle saatettuna 2.12.1996 annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 118/97 (EYVL 1997, L 28, s. 1) ja sellaisena kuin se on

muutettuna 29.6.1998 annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 1606/98 (EYVL L 209, s. 1; jäljempänä asetus N:o 1408/71), 4 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraava:

"Tätä asetusta sovelletaan kaikkeen lainsäädäntöön, joka koskee seuraavia sosiaaliturvan aloja:

a) sairaus- ja äitiysetuuksia;

b) työkyvyttömyysetuuksia, mukaan lukien ne joiden tarkoituksena on ansiokyvyn ylläpitämien tai parantamien;

c) vanhuusetuuksia;

d) jälkeenjääneiden etuuksia;

e) työtapaturma- ja ammattitautietuuksia;

f) kuolemantapauksen johdosta annettavia avustuksia;

g) työttömyysetuuksia;

h) perhe-etuuksia."

4 Asetuksen N:o 1408/71 13 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"– – henkilöt, joihin tätä asetusta sovelletaan, ovat vain yhden jäsenvaltion lainsäädännön alaisia. Tämä lainsäädäntö määrätään tämän osaston säännösten mukaisesti."

5 Asetuksen N:o 1408/71 14 a artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaan "jäsenvaltion alueella tavallisesti toimivaan itsenäiseen ammatinharjoittajaan, joka suorittaa työnsä toisen jäsenvaltion alueella, sovelletaan edelleen ensiksi mainitun jäsenvaltion lainsäädäntöä edellyttäen, että työn arvioitu kesto ei ole enempää kuin 12 kuukautta".

Kansallinen lainsäädäntö

6 Nyt kyseessä oleva Ranskan lainsäädäntö koskee yhtäältä taiteilijoiden välittämiseen liittyvää toimintaa ja toisaalta taiteilijana toimimista.

Taiteilijoiden välitystoimintaa sääntelevä Ranskan järjestelmä

– Markkinoiden tarve toimiluvan myöntämisedellytyksenä

7 Cote du travailin (työsopimuslaki, 2.1.1973 annettu laki nro 73-4; JORF 3.1.1973, s. 52), sellaisena kuin sitä sovellettiin perustellussa lausunnossa asetetun määräajan päättyessä, L. 762-3 §:ssä säädetään seuraavaa:

"Taiteilijoiden välittäjän toimiluvan myöntämis-, uudistamis- ja peruuttamisedellytyksistä määrätään valtioneuvoston päätöksellä.

Nämä edellytykset liittyvät taiteilijoiden välittäjän hyvämaineisuuteen, hänen toimintansa harjoittamistapoihin ja tämän toiminnan tarpeellisuuteen esiintyvien taiteilijoiden sijoitustarve huomioon ottaen."

8 Työsopimuslain R. 762-6 §:ssä, sellaisena kuin sitä sovellettiin perustellussa lausunnossa asetetun määräajan päättyessä, säädetään tältä osin, että "kaikki sellaiset asiakirjat ja tiedot, jotka koskevat asianomaisten henkilöä, hyvämaineisuutta ja ammattitoimintaa sekä niitä erityisiä olosuhteita, joissa he harjoittavat tai ovat harjoittaneet taiteilijoiden välittäjän toimintaa, ja esiintyvien taiteilijoiden välitystarvetta, toimitetaan [työministeriöön työsopimuslain R. 762-3 §:n nojalla perustetun neuvoa-antavan] komitean jäsenille, joilla on velvollisuus kunnioittaa heidän tietoonsa näin tulleiden tietojen luottamuksellisuutta".

9 Työsopimuslain L. 762-3 §:ää on tällä välin muutettu työlainsäädännön yhtenäistämiseksi toteutettavasta ohjelmasta 18.1.2005 annetulla lailla nro 2005-32 (JORF 19.1.2005, s. 864), eikä siinä enää viitata markkinoiden tarpeisiin.

– Ranskalaisen välittäjän käyttöä koskeva vaatimus

10 Työsopimuslain L. 762-9 §:ssä, sellaisena kuin sitä sovellettiin perustellussa lausunnossa asetetun määräajan päättyessä, säädetään, että "jos Ranskan ja välittäjän maan välisen vastavuoroisessa sopimuksessa ei ole muuta määrätty, ulkomaiset taiteilijoiden välittäjät saavat suorittaa esiintyvien taiteilijoiden välitystoimintaa Ranskassa vain käyttämällä ranskalaista taiteilijoiden välittää".

11 Tätä säännöstä on muutettu Euroopan yhteisöjen perustamissopimuksen 43 ja 49 artiklan soveltamisesta taiteilijoiden välittäjän ammattiin 22.2.2001 annetulla määräyksellä nro 2001-177 (JORF 24.2.2001, s. 3024). Tämän muutoksen jälkeen toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneiden taiteilijoiden välittäjien ei enää tarvitse käyttää ranskalaista välittäjää, vaan heidän on tietyissä tapauksissa vain saatava toimilupa.

– Toimiluvan saamista koskeva vaatimus

12 Työsopimuslain L. 762-9 §:ssä säädetään sen jälkeen, kun sitä muutettiin määräyksellä nro 2001-177, että "Euroopan yhteisöjen jäsenvaltioon tai Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen sopimusvaltioon – – sijoittautuneet taiteilijoiden välittäjät saavat harjoittaa toimintaansa Ranskassa, jos he saavat L. 762-3 §:ssä säädettyjen edellytysten mukaisen toimiluvan tai jos he esittävät toimiluvan, joka on myönnetty jossakin näistä valtioista vastaavin edellytyksin".

– Ranskaan sijoittautumista koskeva vaatimus

13 Työsopimuslain R. 762-12 §:ssä, sellaisena kuin sitä sovellettiin perustellussa lausunnossa asetetun määräajan päättyessä, säädetään seuraavaa:

"Toimiluvan haltijan on ilmoitettava taiteilijoiden välitystoimiston tekemät välitys-sopimukset kuukauden kuluessa sen departementin työ- ja työvoimatoimiston johtajalle, missä toimiston kotipaikka sijaitsee – –."

14 Saman lain R. 762-13 §:ssä, sellaisena kuin sitä sovellettiin perustellussa lausunnossa asetetun määräajan päättyessä, säädetään seuraavaa:

"Taiteilijoiden välitystoimiston on joka kuukausi toimitettava sen departementin työ- ja työvoimatoimiston johtajalle, missä toimiston kotipaikka sijaitsee, tilastotiedot suoritetuista välityksistä. – –

– –."

15 Euroopan yhteisöjen jäsenvaltion tai Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen sopimusvaltion kansalaisten harjoittamasta taiteilijoiden välitystoiminnasta ja työsopimuslain muuttamisesta 8.3.2004 annetun asetuksen nro 2004-206 (toinen osa: valtioneuvoston asetukset) (JORF 10.3.2004, s. 4685) antamisesta lähtien R. 762-15 ja R. 762-17 §:ssä säädetään ainoastaan, että toisesta jäsenvaltiosta peräisin olevan taiteilijoiden välittäjän tekemissä pyynnöissä on ilmoitettava täsmällisesti "tarvittaessa niiden sivutoimistojen tai -liikkeiden sijaintipaikka, jotka taiteilijoiden välittäjä aikoo perustaa Ranskaan".

Taiteilijoiden toimintaa sääntelevä Ranskan järjestelmä

16 Työsopimuslain R. 762-1 §:ssä, sellaisena kuin sitä sovellettiin perustellussa lausunnossa asetetun määräajan päättyessä, otetaan käyttöön työntekijäolettama. Tässä säännöksessä säädetään seuraavaa:

"Sopimusta, jolla luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö sitoutuu vastiketta vastaan käyttämään esiintyvää taiteilijaa esityksessään, on pidettävä työsopimuksena, jos

tämä taiteilija ei harjoita tämän sopimuksen kohteena olevaa toimintaa olosuhteissa, jotka edellyttävät, että hänen on rekisteröidyttävä kaupparekisteriin.

Tätä olettamaa sovelletaan siitä riippumatta, mikä on vastikkeen suorittamistapa ja määrä ja miten osapuolet sopimusta luonnehtivat. Siihen ei vaikuta myöskään näyttö siitä, että taiteilija säilyttää taiteellisen ilmaisuvapautensa, että hän omistaa käytetyn materiaalin tai osan siitä tai että hän on itse ottanut palvelukseensa yhden tai useamman avustajan, jos hän osallistuu henkilökohtaisesti esitykseen.

_ _"

Tosiseikat ja oikeudenkäyntiä edeltänyt menettely

17 Komissio vaati Ranskan tasavaltaa esittämään huomautuksensa, minkä jälkeen se osoitti tälle jäsenvaltiolle 26.1.2000 perustellun lausunnon, jossa se totesi, että taiteilijoiden välitystoimintaa ja taiteilijan ammatin harjoittamista koskevien kansallisten järjestelmien tietyt kohdat vaikuttivat sen mukaan EY 43 ja EY 49 artiklan vastaisilta. Näin ollen komissio kehotti tätä jäsenvaltiota noudattamaan EY:n perustamissopimuksen mukaisia velvollisuuksiaan kahden kuukauden määräajassa perustellun lausunnon tiedoksiantamisesta. Koska komissio ei pitänyt Ranskan viranomaisten 28.4.2000 päivätyllä kirjeellä antamia vastauksia eikä 29.12.2000, 13.3.2002, 20.2.2003 ja 4.9.2003 esitettyjä täsmennyksiä tyydyttävinä, se päätti nostaa nyt käsiteltävänä olevan kanteen.

Kanne

18 Kanteensa perusteeksi komissio esittää kaksi perustetta, jotka liittyvät taiteilijoiden välitystoimintaa ja taiteilijan ammatin harjoittamista koskeviin Ranskan järjestelmiin ja joista ensimmäinen jakautuu neljään osaan.

19 Ensimmäisen kanneperusteen neljässä osassa väitetään seuraavaa:

– Ranskan lainsäädäntö, joka oli voimassa perustellussa lausunnossa asetetun määräajan päättyessä ja jossa vaaditaan, että toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneiden taiteilijoiden välittäjien on käytettävä ranskalaista välittäjää, ei sovellu yhteen EY 43 ja EY 49 artiklan kanssa

– Ranskan lainsäädäntö, joka oli voimassa perustellussa lausunnossa asetetun määräajan päättyessä ja jossa vaaditaan, että toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneilla taiteilijoiden välittäjillä on kotipaikka tai pysyvä toimipiste Ranskassa, ei sovellu yhteen EY 49 artiklan kanssa

– Ranskan lainsäädäntö, joka annettiin perustellussa lausunnossa asetetun määräajan päättymisen jälkeen ja jossa vaaditaan, että toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneet taiteilijoiden välittäjät saavat tietyissä tapauksissa toimiluvan Ranskan viranomaisilta, eikä huomioon oteta alkuperäjäsenvaltiossa jo esitettyjä selvityksiä ja vakuuksia, ei sovellu yhteen EY 49 artiklan kanssa, ja

– Ranskan lainsäädäntö, joka oli voimassa perustellussa lausunnossa asetetun määräajan päättyessä ja jossa toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneiden taiteilijoiden välittäjien toimiluvan myöntämisedellytyksenä on taiteilijoiden välitystarve, ei sovellu yhteen EY 49 artiklan kanssa.

20 Toinen kanneperuste perustuu siihen, että Ranskan lainsäädäntö, joka oli voimassa perustellussa lausunnossa asetetun määräajan päättyessä ja jossa säädetään, että sopimusta, jolla luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö sitoutuu vastiketta vastaan käyttämään esiintyvää taiteilijaa esityksessään, on pidettävä työsopimuksena silloinkin, kun tätä lainsäädäntöä sovelletaan taiteilijoihin, jotka ovat toisesta jäsenvaltiosta peräisin olevia palvelujen tarjoajia (jäljempänä riidanalainen työntekijäolettama), ei sovellu yhteen EY 49 artiklan kanssa.

21 Komissio on kirjallisen käsittelyn aikana luopunut ensimmäisen kanneperusteen ensimmäisestä ja toisesta osasta.

22 Nyt käsiteltävänä olevaa kannetta tutkittaessa rajoitutaan siis tarkastelemaan ensimmäisen kanneperusteen kolmatta ja neljättä osaa sekä toista kanneperustetta suhteessa EY 49 artiklaan.

Ensimmäisen kanneperusteen kolmas osa, joka liittyy vaatimukseen siitä, että tietyissä tapauksissa on saatava toimilupa Ranskan viranomaisilta, eikä huomioon oteta alkuperäjäsenvaltiossa jo esitettyjä selvityksiä ja vakuuksia

23 Ranskan hallitus esittää oikeudenkäyntiväitteen, joka perustuu siihen, että kannekirjelmässä esitetyt perustelut ja vaatimukset ovat keskenään ristiriitaisia. Sen mukaan ensimmäisen kanneperusteen kolmatta osaa ei ole kannekirjelmän vaatimuksissa.

24 Tältä osin on syytä muistuttaa, että yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 21 artiklan ja sen työjärjestyksen 38 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaan komission on EY 226 artiklan nojalla jätetyn kannekirjelmän vaatimuksissa esitettävä tarkasti ne kanneperusteet, joista yhteisöjen tuomioistuinta pyydetään lausumaan (ks. vastaavasti asia C-347/88, komissio v. Kreikka, tuomio 13.12.1990, Kok. 1990, s. I-4747, 28 kohta ja asia C-52/90, komissio v. Tanska, tuomio 31.3.1992, Kok. 1992, s. I-2187, 17 kohta). Nämä vaatimukset on muotoiltava yksiselitteisesti, jottei yhteisöjen tuomioistuin lausuisi kanteen ulkopuolelta tai jättäisi lausumatta jostakin perusteesta (ks. vastaavasti yhdistetyt asiat 46/59 ja 47/59, Meroni v. korkea viranomainen, tuomio 14.12.1962, Kok. 1962, s. 783, 801 ja asia C-296/01, komissio v. Ranska, tuomio 20.11.2003, Kok. 2003, s. I-13909, 121 kohta).

25 Nyt esillä olevassa asiassa on todettava, että vaikka komissio mainitseekin kyseisen perusteen kannekirjelmänsä perusteluissa, se ei ole sisällyttänyt sitä vaatimuksiinsa. Koska tämä peruste ei sisälly komission kanteen kohteeseen, se on jätettävä tutkittavaksi ottamatta.

26 Edellä esitetty huomioon ottaen ensimmäisen väitteen kolmatta osaa ei oteta tutkittavaksi.

Ensimmäisen kanneperusteen neljäs osa, jonka mukaan toimiluvan myöntämisedellytyksenä on markkinoiden tarve

Asianosaisten lausumat

27 Komissio väittää, että kansallisella lainsäädännöllä, jonka mukaan toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneiden taiteilijoiden välittäjien toimiluvan myöntämisedellytyksenä on taiteilijoiden välitystarve, rajoitetaan lainvastaisesti EY 49 artiklassa määrättyä oikeutta tarjota vapaasti palveluja.

28 Ranskan hallitus myöntää, että toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneiden taiteilijoiden välittäjien oikeutta tarjota vapaasti palveluja on komission väittämin tavoin rajoitettu, mutta se täsmentää, että kyseistä säännöstä on jo muutettu lailla nro 2005-32.

Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

29 Tältä osin riittää, kun todetaan, että kuten Ranskan hallituskin on myöntänyt, kansallinen lainsäädäntö, jolla taiteilijoiden välitystoiminnan kaltaiselle toiminnalle myönnettävän toimiluvan myöntämisedellytykseksi asetetaan taiteilijoiden välitystarve, on rajoitus, koska sillä pyritään rajoittamaan palvelujen tarjoajien määrää. Ranskan hallitus ei ole esittänyt mitään sellaista syytä, jolla tätä rajoitusta voitaisiin perustella.

30 Siitä Ranskan hallituksen lausumasta, jonka mukaan lakia on tällä välin muutettu, on todettava, että kun EY 226 artiklaan perustuvaa kannetta käsiteltäessä arvioidaan, onko jäsenvaltio jättänyt noudattamatta jäsenyysvelvoitteitaan, huomioon on otettava jäsenvaltion tilanne sellaisena kuin se oli perustellussa lausunnossa asetetun määräajan päättyessä (ks. mm. asia C-13/00, komissio v. Irlanti, tuomio 19.3.2002, Kok. 2002, s. I-2943, 21 kohta).

31 Tässä tapauksessa Ranskan lainsäädäntöä, jolla toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneille taiteilijoiden välittäjille myönnettävän toimiluvan myöntämisedellytykseksi asetettiin taiteilijoiden välitystarve, ei kyseisen määräajan päättyessä 26.3.2000 ollut vielä muutettu.

32 Tästä seuraa, että ensimmäisen kanneperusteen neljäs osa on perusteltu.

Riidanalaiseen työntekijäolettamaan liittyvä toinen kanneperuste

Asianosaisten lausumat

33 Komissio väittää, että riidanalainen työntekijäolettama, joka on lisäksi vaikea kumota, on palvelujen tarjoamisen vapauden rajoitus, koska välttääkseen sen, että heidän sopimustaan pidettäisiin työsopimuksena, mistä seuraisi kuuluminen palkattujen työntekijöiden sosiaaliturvajärjestelmään ja palkallista lomaa koskevaan järjestelmään, toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneiden taiteilijoiden pitää todistaa, etteivät he työskentele työsuhteessa, vaan sitä vastoin vapaina ammatinharjoittajina. Tämä rajoitus on komission mielestä suhteeton sillä tavoiteltaviin päämäärin nähden.

34 Ranskan hallitus kiistää tämän todeten, ettei kyseinen olettama ole palvelujen tarjoamisen vapauden rajoitus ja että lisäksi se on helppoa kumota. Asetuksen N:o 1408/71 14 artiklan 1 kohdan a alakohtaan, 14 a artiklan 1 kohdan a alakohtaan ja 14 c artiklaan sisältyviä oikeudellisia käsitteitä selittävään Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntöön liittyvän, 18.1.2001 annetun työ- ja yhteisvastuuministeriön hallinnollisen soveltamisohjeen DSS/DACI nro 2001/34 antamisesta lähtien työntekijäolettaman kumoamiseen riittää E 101 -lomakkeen esittäminen.

35 Lisäksi tämä hallitus väittää, että kyseinen työntekijäolettama on joka tapauksessa perusteltavissa taiteilijoiden sosiaaliturvaan ja pimeän työn torjumiseen liittyvien yleisen edun mukaisten syiden vuoksi.

Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

36 Aluksi on täsmennettävä, että tämä kanne koskee ainoastaan taiteilijoita, jotka katsotaan alkuperäjäsenvaltiossaan, jossa he tavallisesti tarjoavat vastaavia palveluita, tähän jäsenvaltioon sijoittautuneiksi palvelujen tarjoajaksi (jäljempänä kyseiset taiteilijat). Kyse on lisäksi henkilöistä, jotka tulevat harjoittamaan ammattiaan Ranskaan määräajaksi ja itsenäisesti. Kanne ei siis koske Ranskaan sijoittautuneita taiteilijoita (ks. tästä asia C-171/02, komissio v. Portugali, tuomio 29.4.2004, Kok. 2004, s. I-5645, 24 kohta) eikä Ranskassa työsuhteessa, siis yhteisön oikeudessa tarkoitettuina "palkattuina työntekijöinä", työskenteleviä taiteilijoita (ks. tästä asia C-107/04, Asscher, tuomio 27.6.1996, Kok. 1996, s. I-3089, 25 kohta). Tästä seuraa, että komissio asettaa tällä kanteella kyseenalaiseksi Ranskan oikeuden vain siltä osin kuin sitä sovelletaan toisesta jäsenvaltiosta peräisin oleviin palveluja tarjoaviin taiteilijoihin.

37 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan EY 49 artiklassa ei ainoastaan kielletä toisiin jäsenvaltioihin sijoittautuneiden palvelujen tarjoajien syrjintää, vaan siinä edellytetään myös palvelujen tarjoamisen vapauden kaikkien rajoitusten poistamista, vaikka niitä sovellettaisiin erotuksetta sekä kotimaisiin palvelujen tarjoajiin että muihin jäsenvaltioihin sijoittautuneisiin palvelujen tarjoajiin, jos näillä rajoituksilla estetään toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneen, siellä vastaavanlaisia palveluja lainmukaisesti tarjoavan henkilön toiminta, haitataan tätä toimintaa tai tehdään se vähemmän houkuttelevaksi (ks. vastaavasti asia C-76/90, Säger, tuomio 25.7.1991, Kok. 1991, s. I-4221, 12 kohta ja yhdistetyt asiat C-49/98, C-50/98, C-52/98–C-54/98 ja C-68/98–C-71/98, Finalarte ym., tuomio 25.10.2001, Kok. 2001, s. I-7831, 28 kohta). Tästä vapaudesta hyötyvät sekä palvelujen tarjoaja että niiden vastaanottaja (ks. yhdistetyt asiat 286/82 ja 26/83, Luisi ja Carbone, tuomio 31.1.1984, Kok. 1984, s. 377, Kok. Ep. VII, s. 455, 16 kohta, ja asia C-262/02, komissio v. Ranska, tuomio 13.7.2004, Kok. 2004, s. I-6569, 22 kohta).

38 Nyt esillä olevassa asiassa on todettava, että riidanalainen työntekijäolettama on EY 49 artiklassa tarkoitetun palvelujen tarjoamisen vapauden rajoitus siitä riippumatta, miten vaikeaa se on kumota. Vaikka sillä näet ei stricto sensu evätäkään kyseisten taiteilijoiden mahdollisuutta harjoittaa itsenäisesti ammattiaan Ranskassa, siitä

aiheutuu kuitenkin heille hankaluutta, joka haittaa heidän toimintaansa palvelujen tarjoajina. Voidakseen välttää sen, että heidän sopimustaan pidetään työsopimuksena, mistä aiheutuisi lisäkuluja, koska heillä olisi velvollisuus maksaa Ranskassa jäsenmaksuja palkattujen työntekijöiden sosiaaliturvajärjestelmään, ja se, että he joutuisivat palkallista lomaa koskevan järjestelmän alaisuuteen, heidän pitää todistaa, etteivät he toimi työsuhteessa vaan sitä vastoin itsenäisinä ammatinharjoittajina. Näin ollen riidanalaisella työntekijäolettamalla aiheutetaan se, että kyseiset taiteilijat ovat vähemmän halukkaita tarjoamaan palvelujaan Ranskassa ja että ranskalaiset esitysten järjestäjät ovat vähemmän halukkaita palkkaamaan näitä taiteilijoita.

39 Ranskan hallitus väittää tältä osin, että riidanalainen työntekijäolettama ei voi olla palvelujen tarjoamisen vapauden rajoitus, koska kyse on menettelysäännöstä, joka noudattaa yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä asetettua tehokkuusperiaatetta.

40 Vaikka onkin totta, että riidanalainen työntekijäolettama on, kuten kaikki olettamat, menettelyllinen säännös, on todettava, että Ranskan hallituksen mainitsemaa oikeuskäytäntöä ei sovelleta mekaanisesti kaikkiin kansallisiin menettelysäännöksiin, vaan se koskee yksinomaan sellaisiin oikeussuojakeinoihin sovellettavia menettelysääntöjä, joilla pyritään turvaamaan yhteisön oikeuden välittömään oikeusvaikutukseen perustuvat yksityisten oikeudet (ks. mm. asia C-312/93, Peterbroeck, tuomio 14.12.1995, Kok. 1995, s. I-4599, 12 kohta). Nyt riidanalaisena olevalla työntekijäolettamalla ei pyritä turvaamaan yhteisön oikeuteen perustuvia oikeuksia, vaan päinvastoin sillä rajoitetaan näitä oikeuksia.

41 Ranskan hallitus väittää lisäksi, että hallinnollisen soveltamisohjeen DSS/DACI nro 2001/34 antamisesta lähtien riidanalaisen työntekijäolettaman kumoamiseen on riittänyt se, että kyseiset taiteilijat esittävät lomakkeen E 101.

42 Vaikka oletettaisiinkin, että kyseisestä soveltamisohjeesta aiheutuisi tosiasiallisesti se, että riidanalainen työtekijäolettama jäisi automaattisesti soveltamatta taiteilijoihin, jotka esittävät lomakkeen E 101, on todettava, että tuo soveltamisohje annettiin 18.1.2001, siis perustellussa lausunnossa asetetun määräajan jo päätyttyä. Tuo soveltamisohje ei siis missään tapauksessa voi millään tavoin muuttaa tämän tuomion 38 kohdassa esitettyä arviointia.

43 Palvelujen tarjoamisen vapautta voidaan kuitenkin rajoittaa kansallisilla lainsäädännöillä, jotka ovat perusteltavissa EY 46 artiklan 1 kohdassa, luettuna yhdessä EY 55 artiklan kanssa, mainituilla syillä tai yleistä etua koskevilla pakottavilla syillä (ks. vastaavasti em. asia komissio v. Ranska, tuomio 13.7.2004, tuomion 23 kohta), jos olemassa ei ole sellaisia yhteisön yhdenmukaistamistoimenpiteitä, joilla säädetään näiden etujen suojaamisen varmistamiseksi tarvittavista toimista (ks. vastaavasti tavaroiden vapaan liikkuvuuden osalta asia C-323/93, Centre d'insémination de la Crespelle, tuomio 5.10.1994, Kok. 1994, s. I-5077, Kok. Ep. XVI, s. I-209, 31 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

44 Näiden legitiimien etujen suojelun tasosta sekä tavasta, jolla kyseinen taso pitää saavuttaa, päättäminen kuuluu lähtökohtaisesti jäsenvaltioiden tehtäviin. Niiden on kuitenkin tältä osin noudatettava perustamissopimuksessa asetettuja rajoja ja erityisesti suhteellisuusperiaatetta, joka edellyttää, että annetut toimet ovat omiaan takaamaan niillä tavoiteltavan päämäärän toteutumisen ja että niillä ei ylitetä sitä, mikä on tarpeen tämän päämäärän saavuttamiseksi (ks. mm. em. asia Säger, tuomion 15 kohta ja em. asia komissio v. Ranska, tuomio 13.7.2004, 24 kohta).

45 Nyt esillä olevassa asiassa on siis komission toisen kanneperusteen perusteltavuuden arvioimiseksi tutkittava, voidaanko riidanalaista työntekijäolettamaa, josta seuraa palkattujen työntekijöiden sosiaaliturvajärjestelmään ja palkallista lomaa koskevaan järjestelmään kuuluminen, perustella jollakin tämän tuomion 43 kohdassa maini-

tuista syistä ja onko tämä toimenpide oikeassa suhteessa haluttuihin päämääriin nähden vai onko olemassa sellaisia yhteisön yhdenmukaistamistoimenpiteitä, jotka tekevät tällaiset perustelut mahdottomiksi.

46 Ranskan hallitus väittää tältä osin, että kyseinen olettama on perusteltavissa kahdella yleisen edun mukaisella vaatimuksella, toisin sanoen ensinnäkin kyseisten taiteilijoiden sosiaaliturvalla ja toiseksi pimeän työn torjunnalla.

47 Kyseisten taiteilijoiden sosiaaliturvasta on ensiksikin todettava, ettei tosin ole mahdotonta, että palvelujen tarjoajien kaltaiset itsenäiset ammatinharjoittajat saattavat palkattujen työtekijöiden tavoin tarvita erityisiä toimia tietyn sosiaaliturvan takaamiseksi (ks. vastaavasti sijoittautumisvapaudesta asia C-53/95, Kemmler, tuomio 15.2.1996, Kok. 1996, s. I-703, 13 kohta). Palvelujen tarjoajien sosiaaliturva voi näin lähtökohtaisesti kuulua sellaisiin yleistä etua koskeviin pakottaviin syihin, joilla voidaan perustella palvelujen tarjoamisen vapauden rajoittamista.

48 Sosiaaliturvan takaamisesta on kuitenkin muistutettava, että nimenomainen kysymys siitä, mikä on palvelujen tarjoajiin sovellettava sosiaaliturvalainsäädäntö, on yhteensovitettu yhteisössä. Asetuksen N:o 1408/71 13 artiklan 1 kohdasta, kun sitä luetaan yhdessä saman asetuksen 4 artiklan ja 14 a artiklan 1 alakohdan a alakohdan kanssa, ilmenee näet, että jäsenvaltion alueella tavallisesti toimiviin itsenäisiin ammatinharjoittajiin, jotka suorittavat väliaikaisesti työnsä toisen jäsenvaltion alueella, sovelletaan edelleen ensiksi mainitun jäsenvaltion lainsäädäntöä. Kyseisellä asetuksella käyttöön otetussa järjestelmässä kyseiset taiteilijat kuuluvat siis alkuperäjäsenvaltionsa eivätkä työskentelyjäsenvaltionsa säätämän sosiaaliturvan piiriin, ja he voivat todistaa tämän turvan tyyppitodistuksella eli niin kutsutulla E 101 -todistuksella (ks. vastaavasti asia C-178/97, Banks ym., tuomio 30.3. 2000, Kok. 2000, s. I-2005, 33 ja 34 kohta).

49 Näin ollen Ranskan tasavallan menettely, kun se on säätänyt, että kyseiset taiteilijat kuuluvat sen omaan sosiaaliturvajärjestelmään, ei ole perusteltua (ks. vastaavasti em. asia Banks ym., tuomion 41 ja 42 kohta).

50 Palkallisten lomien osalta on huomautettava, että tietyistä työajan järjestämistä koskevista seikoista 23 päivänä marraskuuta 1993 annetulla neuvoston direktiivillä 93/104/EY (EYVL L 307, s. 18) annetaan palkallista lomaa koskevia sääntöjä. Nämä säännöt koskevat kuitenkin vain palkattuja työntekijöitä eivätkä palvelujen tarjoajia.

51 Vaikka kysymystä kyseisten taiteilijoiden palkallisista lomista ei siis olekaan yhdenmukaistettu yhteisössä ja vaikka Ranskan tasavalta näin lähtökohtaisesti säilyttääkin oikeutensa säätää tällaisesta suojasta, on kuitenkin todettava, että palvelujen suorittajien oikeus palkalliseen lomaan (joka otettaisiin käyttöön joko välillisesti työtekijäolettamaa soveltaen tai välittömästi) on vaikeasti yhteensovitettavissa itsenäisen ammatinharjoittamisen käsitteen kanssa. Oikeus työnantajan maksamiin lomiin on nimittäin yksi palkatun työn tuottamista tärkeimmistä ja sille tunnusomaisimmista etuoikeuksista. Itsenäiselle ammatinharjoittamiselle sitä vastoin on tunnusomaista juuri se, ettei tällaista oikeutta palkalliseen lomaan ole.

52 Pimeän työn torjunnasta on toiseksi todettava, ettei pimeää työtä koskevaa yleistä epäilyä voida perustaa pelkästään siihen seikkaan, että esitysten eri järjestäjät ottavat taiteilijat tavallisesti palvelukseen määräajaksi ja lyhyiksi ajanjaksoiksi. Näin on sitäkin suuremmalla syyllä, koska kyseiset taiteilijat katsotaan alkuperäjäsenvaltiossaan, jossa he tavallisesti tarjoavat vastaavia palveluita, tähän jäsenvaltioon sijoittautuneiksi palvelujen tarjoajiksi.

53 Näin ollen ja kuten komissio ehdottaa, pimeän työn torjunnan tehostamiseksi riittäisi, että käyttöön otettaisiin jälkitarkastusjärjestelmä, johon liitettäisiin ennalta estäviä seuraamuksia sellaisten yksittäistapausten estämiseksi ja yksilöimiseksi, joissa virheellisesti väitetään harrastajan tai vapaaehtoisen asemasta.

54 Toinen kanneperuste on näin ollen perusteltu.

55 Näin ollen on todettava, että Ranskan tasavalta ei ole noudattanut EY 49 artiklan mukaisia velvoitteitaan,

– koska se on asettanut taiteilijoiden toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneiden välittäjien toimiluvan myöntämisedellytykseksi taiteilijoiden välitystarpeen

– koska se on soveltanut työntekijäolettamaa taiteilijoihin, jotka katsotaan alkuperäjäsenvaltiossaan, jossa he tavallisesti tarjoavat vastaavia palveluita, tähän jäsenvaltioon sijoittautuneiksi palvelujen tarjoajiksi.

Oikeudenkäyntikulut

56 Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 69 artiklan 3 kohdan mukaan silloin, kun asiassa osa vaatimuksista ratkaistaan toisen asianosaisen ja osa toisen asianosaisen hyväksi, yhteisöjen tuomioistuin voi määrätä oikeudenkäyntikulut jaettaviksi asianosaisten kesken tai määrätä, että kukin vastaa omista kuluistaan. Koska kumpikin asianosaisista on hävinnyt asian osittain, on syytä määrätä, että ne vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Ranskan tasavalta ei ole noudattanut EY 49 artiklan mukaisia velvoitteitaan,

- **koska se on asettanut taiteilijoiden toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneiden välittäjien toimiluvan myöntämisedellytykseksi taiteilijoiden välitystarpeen**

- **koska se on soveltanut työntekijäolettamaa taiteilijoihin, jotka katsotaan alkuperäjäsenvaltiossaan, jossa he tavallisesti tarjoavat vastaavia palveluita, tähän jäsenvaltioon sijoittautuneiksi palvelujen tarjoajiksi.**

2) Kanne hylätään muilta osin.

3) Euroopan yhteisöjen komissio ja Ranskan tasavalta vastaavat molemmat omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Allekirjoitukset